

» Minun on hyvin vaikea nähdä sellaista tilannetta, että suomalaiselle puulle ei olisi maailmalla kysyntää. «

Tapio toimii tiiviissä yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen ja yliopistojen kanssa. "Metsäalan kehittäminen perustuu tutkimukseen", Ritva Toivonen muistuttaa.

SUOMEN KANNATTAO OLLA YLPEÄ METSÄ-OSAAMISESTAAN

"Suomessa metsäalan organisaatioista on keskusteltu kriittiseen sävyyn, mutta maamme ulkopuolella metsäosaamistamme ihailaan. Siitä voisi tehdä vientituotteen", sanoo Tapion johtaja Ritva Toivonen.

TEKSTI: MARI IKONEN
KUVAT: KARI SARKKINEN

Joka kuudes suomalainen kuluttaja on metsänomistaja, ja vuosittain metsänomistajaksi tulee kymmenisen tuhatta uutta suomalaista. Jotkut heistä ovat omaksuneet metsätaitoja pienestä pitäen, mutta yhä useammat aloittavat metsään tutustumisen alkeista.

"Koulutusta, neuvontaa ja kursseja on tarjolla kaikille", vakuuttaa Metsätalouden kehittämisskeskus Tapion johtaja **Ritva Toivonen**.

Yksi asia, johon vasta-alkaja joutuu perehtymään, ovat metsäalan eri organisaatiot. Metsänhoitoyhdistykset, metsäkeskukset, MTK, maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus, Metsäntutkimuslaitos...

Entä sitten Tapio, mitä se tekee?

"Missiomme on jo toistasataa vuotta ollut edistää hyvää metsänhoitoa", Ritva Toivonen sanoo.

"Tapion laajin tehtävä on kehittää metsäkeskusten toimintaa niin, että ne voivat palvella entistä paremmin ja yhtenäisemmin sekä metsänomistajia että yhteiskunnan muita toimijoita."

Tapion uusin palvelu, verkkosivuston maksu-

ton Tutkimustietoa-osio, jossa on ajankohtaisia tutkimustiivistelmiä ja linkit itse julkaisuihin, luotiin metsänomistajien toiveesta.

"Roolinamme on saattaa metsäalan tutkimustieto käytännössä hyödynnettäväksi osaamiseksi. Toimimme siis tutkimuksen, käytännön ja metsäpolitiikan risteyksessä."

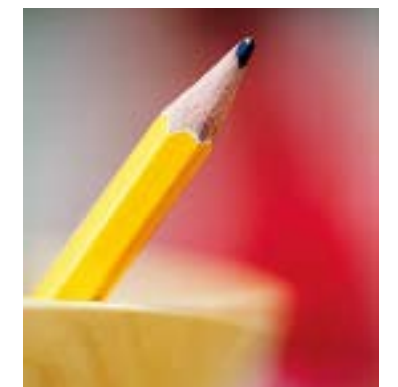
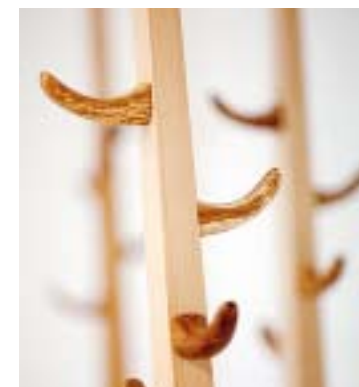
Maatalous- ja metsätieteiden lisensiaatti Ritva Toivosella on Tapiossa satakunta alaista.

Metsäpalvelut nettiin

Yksi metsäkeskusten ja Tapion ajankohtainen hanke on metsävaratiedon keruun uudistaminen niin, että se tehdään lentokoneesta laserkeilauksella. Kun tiedonkeruu vaatii aikaisempaa vähemmän henkilötyötä, metsäkeskusten asiantuntijoilta vapautuu aikaa neuvontaan ja muuhun suoraan asiointiin metsänomistajien kanssa.

Toinen suuri hanke liittyy nettiin ja metsävaratiedon hyödyntämiseen.

"Metsänomistajan tärkein bisnessyökalu on ajan tasainen metsäsuunnitelma", Toivonen sanoo. >

[METSÄVAIKUTTAJA]

”Toki sekä nyt että tulevaisuudessa hän voi tilata suunnitelman miltä toimijalta haluaa.”

”Nettihankeemme pyrkii siihen, että tulevaisuudessa metsänomistaja voi tilata netin kautta vaikkapa metsänuudistamistöitä tai raivausta tai tehdä metsiään koskevia ilmoituksia. Ajatuksena on kattava, metsäasioita koskeva sähköinen palvelukonaisuus.” Projektin on määrä valmistua vaiheittain vuosina 2010–12.

Suomessa on paljon metsäosaamista

Ritva Toivosen mielestä on tarpeen, että eri metsäorganisaatioiden toiminnasta keskustellaan ja että niitä aika ajoin arvioidaan.

”Mutta ehkä on väärä pää lähteä miettimään sitä, onko alalla ‘turhia palikoita’ tai ‘päällekkäisyyttä’. Sen sijaan pitää kysyä, teemmekö oikeita asioita, teemmekö niitä kyllin tehokkaasti ja palvelaanko metsäorganisaatioissa metsänomistajia ja koko yhteiskuntaa parhaalla mahdollisella tavalla.”

”Suomessa metsiä on hoidettu varsin hyvin, metsät ovat synnyttäneet työtä ja toimeentuloa. Tärkeä taustatekijä on varmasti ollut metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskusten tiheä verkosto, josta yksityiset metsänomistajat ovat saaneet neuvoja ja palvelua”, Toivonen sanoo. ”Jos katsotaan kansantaloutta ja koko Suomea, niin minus-tulokset ovat tosi hyvät!”

Toivosen mielestä on ”mielenkiintoista”, että Suomessa alan organisaatioista keskustellaan kohtalaisen kriittiseen sävyyn mutta maamme ulkopuolella Suomen instituutio-naalista metsäosaamista ihailaan.

”Tapion uuden strategian kulmakivi onkin metsätalouden osaamisen kehittäminen vientituotteeksi.”

Taloudelliset arvot edelleen tärkeitä

Tapion johdossa Ritva Toivonen aloitti tammikuussa 2008. Sitä ennen hän oli Pellervon taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimusjohtaja.

PTT:n peruina Toivonen oli mukana tuoreessa Tulevaisuuden metsänomistajien tavoitteet-selvityksessä, jossa arvioitiin, millaisia ovat vuoden 2030 yksityismetsänomistajat.

Metsänomistajakunta monimuotoistuu. Selvityksen mukaan suurimmat ryhmät parinkymmenen vuoden päästä ovat ”aktiiviset monikäyttäjät”, ”kaupunkilaiset etämetsänomistajat”, ”metsistä elävät” sekä ”virikistyskäyttäjät”.

”Suojelumyönteisiä” omistajista olisi tämän arvion mukaan vain joka kymmenes. ”Siis melko pieni ryhmä siihen nähden, kuinka paljon heistä on puhuttu”, Toivonen toteaa.

Sekä nyt että tulevaisuudessa hyvin suuri osa metsänomistajista on kiinnostunut metsien talouskäytöstä.

”Puu on kaunis, lämmin ja luonnollinen materiaali. Sen parissa viihtyy”, Ritva Toivonen sanoo.

» *Olisi huolestuttavaa, jos metsätalouden strategioista ei keskusteltaisi.* «

”Kiinnostus metsien taloudelliseen hyödyntämiseen ei vähene. Se on se suurin viesti”, Toivonen kiteyttää. ”Mutta vaikka taloudelliset arvot ovat tärkeitä, ne ovat vain yksi metsänomistuksen motiiveista.”

Tärkeänä arvona jatkuu ylisukupolvisuus, mutta niin, että se suuntautuu eteenpäin.

”Tällä hetkellä metsä halutaan pitää siksi, että se on ollut pitkään suvun omistuksessa. Jatkossa ajatellaan enemmän tulevia polvia ja halutaan säilyttää metsä omille jälkeläisille.”

Väittely kertoo kiinnostuksesta

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion lippulaivatuote on hyvän metsänhoidon suosituksia. Ne on päivitetty viimeksi vuonna 2006, turvemaiden suosituksia 2007.

Suosittelun ohjausryhmässä ovat edustettuina kaikki alan toimijat, ja niissä otetaan huomioon uudet tutkimustulokset, käytännön kokemukset ja metsätalouden toimintaympäristön muutokset.

Mikä sitten on hyvää metsänhoitoa, siitä keskustellaan koko ajan – ja Toivosen mielestä on erittäin hyvä että keskustellaan.

”Olisihan huolestuttavaa, jos metsänhoidon käytännöistä ja metsätalouden strategioista ei yhteiskunnassa keskusteltaisi. Se olisi merkki siitä, että kiinnostus metsäasioihin olisi hiipumassa.”

Toivosen oma kanta väittelyyn jatkuvasta kasvatuksesta on, että ”se, mitä nykyisellä metsänhoidon mallilla on saatu aikaan, on voittopuolisesti myönteistä”.

”Puusto on lisääntynyt valtavasti. Kohta Suomen metsät kasvavat 120 miljoonaa kuutiota vuodessa, kun jo sataa miljoonaa kuutiota pidettiin muutama vuosi sitten utopistisena. Puuvarat kasvavat vaikka metsien taloudellinen hyödyntäminen on lisääntynyt, ja samalla on pystytty kehittämään monimuotoisuutta.”

Vaikka taloudelliset tavoitteet pysyvät tärkeinä metsänhoidon motiivina, Toivosen mielestä metsänhoitosuosituksia tulee kehittää monenlaisiin tarpeisiin.

”Yhä useampi haluaa todennäköisesti painottaa metsiensä hoidossa hieman erilaisia menetelmiä eri kuvioilla. Tähän tarvitaan selkeitä ohjeita sekä laskelmia siitä, millaiset taloudelliset vaikutukset valinnoilla on.”

Puulle riittää käyttäjiä

Toivosen mielestä suomalainen yksityismetsätalous ja siihen perustuva metsien hyödyntäminen on maailmalla ”malliesimerkki tiestä kohti nyt niin muodikasta ja ajankohtaista biotaloutta”.

Yksi argumentti metsänhoidosta käydystä väittelyssä on ollut se, että Suomessa on viime vuosikymmeninä satsattu puuntuotannon määrään laadun kustannuksella.

Ritva Toivonen on sitä mieltä, että sekä määrää että laatua tarvitaan.

”Tänä vuonna puukauppa jää suhdanne-syistä hiljaisemmaksi kuin aikoihin, mutta pitkän aikavälin näkymä on se, että uusien materiaalien tarve kasvaa koko ajan.”

Metsien nettomäärä maailmassa vähenee noin kahdeksan miljoonaa hehtaaria vuodessa samalla, kun maapallon väkiluku on nousmassa vajaan seitsemästä miljardista yhdeksään miljardiin ihmiseen.

”Jokaisen pitää asua ja syödä, jokainen tarvitsee energiaa, työtä ja toimeentuloa. Minun on hyvin vaikea nähdä sellaista tilannetta, että suomalaiselle puulle ei olisi maailmalla kysyntää, jollopäätänpä rakentamisesta, energiatuotteista tai vaikkapa pakkausmateriaaleista.”

”Koulutustarjontaa olisi syytä markkinoida aktiivisemmin ja räätälöidä sitä paremmin eri metsänomistajien tarpeisiin”, Toivonen pohtii.

» *Käytännön metsänhoito ei ole tähtitiedettä, neuvoja on tarjolla.* «

Markkinoiden ehdoilla

Parhaillaan uudistetaan metsälakia. Ritva Toivonen ei kannata säätelyn tiukentamista. ”Säätelyn sijasta painottaisin tiedon tarjontaa, koulutusta ja palkitsemista sekä eri toimijoiden omavalvontaa.”

Hän ihmettelee suuresti puheita, että puumarkkinoilla kaivattaisiin sääntelyä. Ekonomistina hän on sitä mieltä, että toimivat markkinat ovat tehokkuuden paras tae.

”Markkinat reagoivat kysyntään ja tarjontaan. Silloin, kun niitä ruvetaan ohjaamaan, riskit kasvavat, koska markkinat eivät enää toimi kysynnän ja tarjonnan ehdoilla. Saha- ja sellumarkkinoilla tarjonta pienenee kun hinnat laskevat. Jossakin vaiheessa varastot ovat tyhjiä, jolloin kysyntä alkaa taas kasvaa ja hinta nousee.”

Kesällä UPM:n toimitusjohtaja **Jussi Pesonen** peräänkuulutti Suomeen puupörssiä. Ehdotus hieman huvitti Toivosta, joka teki tutkijana jo 90-luvun alussa selvityksen, soveltuisiko meille puupörssi.

”Tulos oli, että ei sovellu. Markkinat

ovat täällä liian ohuet, kauppatapahtumia on liian vähän. Puukauppa on myös liian syklistä, kesällähän kauppa ei juuri tehdä. Oma ongelmansa on se, että leimikoita on niin kovin erilaisia. Edes kansainvälistä sellupörssiä ei oikein ole saatu toimimaan, vaikka sellu on hyvin yhtenäinen tuote raakapuhun verrattuna.”

Metsiä kannattaa hoitaa

Varsinais-Suomen Pöytyällä maatalon tyttärenä varttunut Ritva Toivonen on itsekin metsänomistaja. Hänellä ja hänen puolisoillaan **Esko Suomalalla** on Satakunnassa maatila, johon kuuluu vajaan viisikymmentä hehtaaria kasvatusikäistä metsää. Tilan pelloilla viljellään hernettä, sokerijuurikasta ja viljaa.

Kokenut metsänomistaja voi varmaankin antaa muutaman vinkin uusille metsänomistajille. Ritva Toivonen, mitkä kolme asiaa jokaisen metsänomistajan tulisi tehdä?

”Ensimmäinen seurata markkinoita. Toiseksi kasvattaa, käyttää ja hyödyntää metsiään. Kolmantena mainitsen käytännön metsän-

hoidon. Uudistaminen kannattaa hoitaa hyvin, samoin taimikonhoito, ja ensiharvennukset ajallaan.”

Hän muistuttaa, että puulaji ja hoitotoimet pitää valita kasvupaikan ja olosuhteiden mukaan ”eikä sen mukaan, onko muodissa kuusi- vai mäntylankku”.

”Tämä ei ole mitään tähtitiedettä. Apua ja neuvoja saa omasta metsänhoitoyhdistyksestä ja metsäkeskuksista, ja tietoa voi hakea myös Tapion ja Metlan tarjonnasta.”

Metsien tulevaisuuteen Ritva Toivonen suhtautuu luottavaisesti. Tuotteiden kysynnässä on jatkossakin maailmantalouden suhdanteiden mukaista aaltoliikettä, mutta kaikki puhuu puun puolesta.

”Uusiutuminen, kierrätettävyys, hiilensitomiskyky – kaikki ne ovat päivän sanoja.”

”Se, mitä jokaisen metsänomistajan kannattaa tehdä, on hoitaa metsäänsä mahdollisimman hyvin ja järkevästi. Hoitotoimet kannattaa tehdä mieluummin ajallaan kuin myöhässä. Se on helpompaa ja kokonaisuu- tena myös taloudellisempaa.” •